

МОНГОЛ УЛСЫН СТАНДАРТ

**БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАЛ. ГАЗАР, ГАЗАР АШИГЛАЛТ,
НЭР ТОМЬЁО, ТОДОРХОЙЛОЛТ**

MNS 3473 - 83

Албан хэвлэл

БНМАУ -ын Үнэ, стандартын улсын хороо

Улаанбаатар хот

1983 он

Хөдөө аж ахуйн яамны харьяа улсын газар зохион байгуулалтын
хайгуул зураг төслийн институтээс бэлтгэв.

Орлогч захирал

Г.Пүрэвцэрэн

Хөрс судлаач

Ө.Бэхтөр

Хөдөө аж ахуйн яамнаас оруулав.

Орлогч сайд

Б.Бадамжав

Үнэ, стандартын улсын хорооны хөдөө аж ахуйн хүнсний үйлдвэрийн үнэ,
стандартын хэлтсээс бэлтгэв.

Хэлтсийн дарга

Ч.Ээнзэндагва

Мэргэжилтэн

С.Чулуунхүү

Үнэ, стандартын улсын хорооны 1983 оны 6-р сарын 7-ны өдрийн 96-р
тогтоолоор батлав.

МОНГОЛ УЛСЫН СТАНДАРТ

АБА 001.4:502.3:006.354

Анги С 00

<p>Байгаль хамгаалал. Газар. Газрын эдэлбэр . Газар ашиглалт. Нэр томъёо тодорхойлолт. Охрана природы. Земли. Земельные угодья. Землепользование. Термины и определения.</p>	<p>MNS 3473 - 83</p>
---	-----------------------------

Үнэ, стандартын улсын хорооны 1983 оны 96-р тогтоолын дагуу 1983 оны 7-р сарын 1-ний өдрөөс 1988 оны 7-р сарын 1-ний өдөр хүртэл мөрдөнө.

Стандартыг зөрчвөл хуулийн хариуцлага хүлээлгэнэ.

Энэ стандарт нь хөдөө аж ауйн үндсэн хэрэгсэл, газарт эзний ёсоор хайр гамтай хандах, зохистой ашиглах, газрын хууль зүйн чанд сахих, газрын харилцааны талаар улс ардын аж ахуйн салбарт шинжлэх ухаан техникий бүтээл, эрдэм шинжилгээний талын өгүүлэл, сургалтын сургах бичиг, гарын авлага, лавлах, бичигт тусгагдсан нэр томъёо, тодорхойлолтыг батлагдсан байдлаар хүчин төгөлдөр хадгална.

Нэр томъёо	Тодорхойлолт
1. Газар (земля)	Хөрс , ургамал, ус ашигт малтмалын арвин баялаг бүхий улс ардын аж ахуйн төрөл бүрийн салбарыг байрлуулахад ялангуяа гол суурь хэрэглүүр нь болдог бидний хүрээлэн байгаа орчны хамгийн чухал хэсгийг хэлнэ.
2. Газрын нөөц (Земельные ресурсы)	Улс ардын аж ахуйд ашиглагдаж байгаа буюу ашиглахдаа тохиромжтой бөгөөд эдийн засгийн шинж тэмдгээр ялгаатай газар.
3. Эдэлбэр газар (земельные угодья)	Хөдөө аж ахуй үйлдвэрлэлд ашиглагдаж буй газар
4.Хөдөө аж ахуйн эдэлбэр газар. (Сельскохозяйственные угодья)	Улс ба аж ахуйн хэрэгцээнд байгаа ус, ой, мод бүхий БНМАУ-ын бүх газар
5. Улсын газрын нэгдмэл фонд (единый государственный фонд)	Үндсэн зориулалт эдлэх эрхийн горим бүхий улсын газрын нэгдмэл фондын хэсэг газар
6. Эдэлбэр газрын ангилал. (Категория земель)	

Хуулбарлан хэвлэхийг хориглоно.

MNS 3473 - 83

1	2
7. Сэргээн боловсруулсан газар (рекультивированные земли)	Эвдрэлд орж өөрчлөгдсөн газрын улс ардын аж ахуйд сэргээн босгож ашиглаж байгаа газар.
8. Улсын газар зохион байгуулалт (государственное земле устройство)	Газрыг аль болохоор зохион байгуулалт, шинжлэх ухааны үндэслэлтэйгээр үр ашигтай, бүтээл-тэйгээр эдлэх газар тариалангийн соёлыг дээшлүүлэх байгаль орчныг хамгаалах талаар нам, засгаас гаргасан шийдвэрийг биелүүхдээ чиглэсэн системчилсэн арга хэмжээ. Байгаль аж ахун болон эдлэх эрхийн талаар үнэ зөв шаардлагатай тоо бүртгэлийн ажиллагаа.
9. Улсын газрын кадастр (государственный земельный кадастр)	Газрыг зөв зохистой үр бүтээлтэй ашиглах газар хамгаалалтын талаар түүний ашиглалттай уялдуулан яам,
10. Газар ашиглалтанд тавих улсын хяналт (государственный контроль за использование земель)	улсын хороо, тусгай газар, улс хоршоолол олон нийтийн байгуул-лага, газар эдэлбэрийн хууль, тогтоомжийг мөрдүүлэх албаны хүмүүсээс тавих хяналт Албан байгууллага, хувь хүнд эдэлбэр газар олгох.
11. Газар олголт (Предоставление земель)	Албан байгууллага (хувь хүнд эдлүүлэхээр олгосон тодорхой хэм-
12. Газар хураалт (Изъятие земель)	жээний газрыг эдлэх, хугацаа эрхийг зогсоож газрыг эргүүлэн авах. Эдлүүлэхээр олгосон газрын зааг, хилийг тогтоохоор газар зохион
13. Газар хувиарлалт (Отвод земель)	байгуулалтын үйлчлэл хийх

1	2
14. Газрыг зохистой ашиглах. (Рациональное использование земель)	Газрыг эдлэн ашиглахдаа газар хамгаалалт байгаагийн хүчин зүйл харилцан үйлчлэлтийг дүүрэн ашиглахаар газар эдлэгчдийн зүгээс хандах үйл ажиллагаа
15. Газар хамгаалалт (Охрана земель)	Газрыг муутган доройтуулах, газар ашиглалтын журам дэглэмийг зөрчих явдлыг зогсоох, урьдчилан сэргийлэх талаар авах зохион байгуулалт, эдийн засгийн эрхийн иж бүрэн арга хэмжээ.
16. Газар эдлэгч (Землепользователь)	Газрыг эдлэн ашиглахаар тогтоосон хэмжээнд хүлээн авсан албан
17. Анхан шатны газар эдэлбэр (Первичное землепользование)	байгууллага, буюу хувь хүн. Хөдөө аж ахуйн салбарт тогтоосон хэмжээнд эзэмшүүлэхээр албан байгууллага, хувь хүнд хуваарилан тусгай тодорхой үйлчилгээ шаардагдах эдэлбэр газар.
18. Хоёр дахь шатны газар эдэлбэр (Вторичное землепользование)	Анхан шатны газар эдэлбэрээр тогтоогдсон боловч газар эдлэх эрх бүхий өөр байгууллага, хувь хүнд түр буюу хугацаагүй ашиглуулахаар шилжүүлсэн газар.
19. Газрыг хугацаагүй эдлэх. (Бессрочное землепользование)	Тодорхой хугацаагүйгээр тогтоосон хэмжээний газрыг эдлэх.
20. Газрыг түр эдлэх. (Временное землепользование)	Тогтоосон хэмжээний эдэлбэр газрыг тодорхой хугацаанд эдлэх.
21. Улсын нөөц газар (Земли государственного запаса)	Газар эдлэгчдэд урт, богино ямар нэгэн хугацаатайгаар хуваарлиг-даагүй газар
22. Хөдөө аж ахуйн зориулалтын газар	Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн хэрэгцээнд ашиглагдах газар.

MNS 3473 - 83

1	2
<p>(Земли государственного назначения)</p> <p>23. Усалгаатай газар (Орошаемые земли)</p> <p>24. Эдлэгдсэн газар (Ородированные земли)</p> <p>25. Элэгдэлд нэрвэгдэж болзошгүй газар (эрсфионно опасные земли)</p> <p>26. Хамтын жимст цэцэрлэгийн газар (земли коллективного садоводства)</p> <p>27. Үйлдвэрлэлийн газар (Промышленные земли)</p> <p>28. Зам тээвэрт зориулсан газар (Земли транспорта)</p> <p>29. Төмөр замын тээврийн зориулалттай газар (земли железнодорожного транспорта)</p> <p>30. Авто тээврийн зам (Земли автомобильного транспорта)</p>	<p>Усалгааны тогтмол буюу сүлжээ бүхий усалгааны эх үүсвэртэй шууд холбогдсон, усны нөөц нь талбайн усалгааг бүрэн хангаж чадах газар.</p> <p>Хөрсний элэгдэл, эвдрэлийн нөлгөөгөөр үржил шимт үе давхарга бүхэлд нь буюу зарим хэсгийг эвдсэн газар.</p> <p>Зохисгүйгээр харьцсан улмаас элэгдэл, эвдрэлд нэрвэгдэх болзошгүй газар.</p> <p>Тогтсон журмын дагуу албан байгууллагын хамт олонд жимст цэцэрлэгийн аж ахуйг хамтран эрхлэхэд зориулсан газар.</p> <p>Үйлдвэрлэлийн зорилт, шийдвэрийг хэрэгжүүлэхийн тулд эзэмшин эдлэхээр тогтоогдсон хэмжээний газар</p> <p>Төмөр зам, автомашины зам, усан ба тэнгисийн зам, хий дамжуулах хоолойн барилга байгууламжинд зориулан тогтоосон хэмжээгээр олгосон газар.</p> <p>Зохих журмын дагуу төмөр зам, түүнтэй холбогдсон барилга байгууламж барихад зориулсан газар</p> <p>Авто тээврийн зам, түүнтэй холбогдсон үйлчилгээ, барилга байгууламжинд зориулагдсан газар</p>

1	2
31. Агаарын тээврийн зам (земли воздушного транспорта)	Агаарын тээврийн хэрэгслэлийн буудал, түүний үйчилгээтэй холбог-дсон барилга байгууламж зохион байгуулалт, байршил зориулагдсан газар
32. Рашаан сувилалын газар	Тогтоосон журмын дагуу эмчилгээ, сувилгаа түүний зохион байгуулал-тын арга хэмжээнд зориулагдсан газар
33. Дархан цаазтай газар (Земли заповедников)	Тогтоосон хэмжээ, журмын дагуу хайрлан хамгаалахын тулд ховор ба ховордсон ан амьтан, ургамал, усны нөөцийг элдэв зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалахад зориулаг-дсан шинжлэх ухаан, соёлын онцгой ач холбогдол бүхий газар
34. Улсын ботаник цэцэрлэгийн газар (Земли государственных ботанических садов)	Улс ардын аж ахуй, соёлын хөгжил дэвшилд чухал ач холбогдол бүхий ургамлыг судлах, үржүүлэн бая-жуулах нөөцийг нэмэгдүүлэх, шин-жилгээ судалгааны асуудлыг зохион байгуулах ажилд зориулан тогтоо-сон хэмжээтэй газар.
35. Улсын ойн фондын газар. (Зем-ли государственного лесного фонда)	Ойн аж ахуйн хэрэгцээнд зориулаг-дсан ой модтой газар
36. Улсын фондын газар (Земли государственного водного фонда)	Цөөрөм, мөсөн оргил, инженерийн хийц эсвэл аж ахуйн тооцоогоор барьсан усан сан мөн түүнчлэн цөөрмийн эрэг хавьд хамаарагдах бүс, зурвас газар
37. Ус хамгаалах бүсийн газар (Земли водоохраных зон)	Байгаль хамгаалал эмчилгээ эрүүл ахуйн ач холбогдолтой тодорхой цөөрмийг тойруулан тогтоосон хэмжээгээр тусгаарласан газар

ТӨГСӨВ.